נערה המאורסה פרק עשירי נדרים

רש"י — ר"ן — עב.

אי ריש דוקא נסיב סיפא משום ריש. כלומר לא תקשה סיפא לריש אע"ג דמריש שמעינן דגירושין כהקמה דמו וכסיפא שמעינן דכשתיקה דמו לא קשיין מהדדי לימא ריש דוקא דגירושין כי הקמה דמו והאי דלא תני סיפא (כ) שמע וגירשה משום דלא נסיב לה אלא משום ריש ותנא לא בעי לאוסופי מידי בסיפא טפי מריש: **אי"ג סיפא (ג)נמי דוקא.** דגירושין כשתיקה דמו: **הכא כמאי עסקינן בשלא שמע ארוס ראשון.** קודם שגירשה ואהכי מצי מיפר ארוס אחרון הא לאו הכי לא דגירושין כי הקמה דמו: **מאי איריא.** אי נתארסה לאחר בו ביום דמצי למיפר לה: **אפילו לאחר מאה ימים נמי.** אם נתארסה לאחר ליהוי ארוס אחרון מיפר הואיל ולא נראו לארוס ראשון: **אין הכי נמי אלא הכ"ע בשלא שמע ארוס ראשון אבל שמע אאב.** והואיל דבו ביום שמע צריך להפר בו ביום כדכתיב ביום שמעו: **הכא בנשואה עסקינן.** הא דקתני גירשה והחזירה כגון שנשאת ונדרה וגירשה ביום ששמע והחזירה בו ביום דעכשיו יצאה שעה אחת לרשות עצמה ואע"פ שהחזירה נעשית כנשואה לאחר דלא מצי מיפר דעכשיו הן קודמין כדתנן (לעיל דף עח.) זה הכלל כל שלא יצאת לרשות עצמה שעה אחת אביה ונעלה מפירין נדריה הא יצאה לרשות עצמה אין מפירין משום דאין הבעל מיפר בקודמין:

מתני'

ת"ש (ה) [א]אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע הבעל או שמע והפר או שמע ושתק ומת בו ביום ואי אמרת גירושין כשתיקה דמו ליתני נמי או שמע וגירש מדלא תני הכי ש"מ גירושין כהקמה דמו אימא סיפא [ב]אבל אם שמע וקיים או שמע ושתק ומת ביום של אחריו אין יכול להפר ואי אמרת גירושין כהקמה דמו ליתני (ו) ואם שמע וגירש אלא מדלא קתני הכי ש"מ גירושין כשתיקה דמו אלא [ג]מהא ליכא למשמע מינה אי ריש דוקא נסיב סיפא משום ריש אי סיפא דוקא נסיב [ד]רישא משום סיפא ת"ש נדרה והיא ארוסה ונתגרשה ונתארסה בו ביום אפילו למאה אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה ש"מ גירושין כשתיקה דמו דאי כהקמה דמו מי מצי מיפר ארוס אחרון נידרי דאוקים ארוס ראשון הב"ע [ג]בשלא שמע ארוס ראשון אי הכי מאי איריא בו ביום אפילו לאחר מאה ימים נמי כשלא שמע ארוס ושמע האב [ד]דבו ביום הוא דמצי מיפר אבל מכאן ואילך לא מצי מיפר תא שמע [ד] נדרה בו ביום גירשה והחזירה בו ביום אין יכול להפר שמע מינה גירושין כהקמה דמו אמרי הכא בנשואה עסקינן והיינו טעמא דאין יכול להפר משום [ה]דאין הבעל מיפר בקודמין:

מתני'

ת"ש אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב. כלומר לא תקשה סיפא למעלה (דף מח.): **אימא סיפא.** אדלייקת מריש דגירושין כהקמה דמו [דייק] מסיפא דכשתיקה דמו: **אי ריש דוקא.** דלא מצי למיתני גירושין משום דכהקמה דמו נסיב סיפא משום ריש דלא בעי למיתנא בסיפא גווני אחרנא אלא לאפוקינהו לגווני דריש. אי סיפא דוקא דלא מצי תני בסיפא גירושין משום דכשתיקה דמיין נסיב ריש משום סיפא דלא בעי למיתנא בריש אלא גווני [ה]דמצי לאפוקי להו בסיפא: **ת"ש נדרה והיא ארוסה וכו' ש"מ גירושין כשתיקה דמיין.** דכיון דקתני בו ביום על כרחין בלאיכא שמיעה עסקינן וקס"ד דשמיעה דארוס היא ולהכי תנא בו ביום לאשמועינן דגרושין כשתיקה דמיין דאי שמיעה דאב היא מאי רבותא כי קתני בו ביום: ודאיכא **בשלא שמע ארוס ושמע אב.** ומשום שמיעה דאב הוא דקתני בו ביום ולא לאשמועינן רבותא אלא דינא הכי הוא דכיון דאיכא שמיעה דאב דוקא בו ביום אבל למחר וליומא אחרינא לא: **ת"ש נדרה בו ביום וכו'.** וקס"ד דבארוסה עסקינן וקתני אין יכול להפר אלמא גרושין כהקמה דמיין והלכך על כרחך מתניתין דקתני בו ביום בשלא שמע ארוס ראשון ושמע אב עסקינן דאי שמע ארוס כיון שגרשה אפילו נתארסה בו ביום לא מצי מיפר: **אמרי הכא בנשואה עסקינן.** לעולם אימא לך דגרושין כשתיקה דמיין והכא הייט טעמא משום דבנשואה עסקינן או בתמילה או בסוף ומש"ה לא מצי מיפר דאין הבעל מיפר בקודמין הלכך אי ארוסה בתחלה ונשואה בסוף היא לא מצי מיפר דאין הבעל מיפר בקודמין ואי נשואה בתחלה וארוסה בסוף היא נמי לא מצי מיפר דכיון שנשאת פקע ליה אב וארוס אינו יכול להפר אלא בשותפות. ונקט ליה לטעמא דאין הבעל מיפר בקודמין משום דהייטו טעמא מחמת שנפתלג לו אב דאי הכי בעל גרע מארוס בתמיה: ולענין הלכה כתב הרמב"ן ז"ל כיון דבעיין לא אפשיטא נקטינן לחומרא דגרושין כהקמה דמו והיכא דנדרה ושמע בעלה וגרשה ואהדרה ביומיה לא מצי מיפר לה. אבל הרשב"א ז"ל כתב דנהי דבעיין לא אפשיטא מהכא מתניתא דמייתי עלה אפשיטא לה ממימריה דשמואל דאמר לעיל (דף עח.) מגה ה"מ דארוס אחרון מיפר נדרים שנראו לראשון דאלמא קבלה מרביה דכי תנן במתני' בו ביום משום שמיעת ארוס נקט ליה ולא משום שמיעת אב וכיון דשמואל אמר הכי לא שכיחנן מאי דפשיטא ליה לשמואל משום מאי דאמתפקא להו בגמרא. וכי תימא ה"כ מ"ט לא [פשטינן] בעיין ממימריה דשמואל איכא למימר דממתני' או ממתניתא בעו למפשטה ולא ממימרא דאמוראה ודכוותה הא דבעיא לן לעיל בפ' אין המודר (דף לה:) הני כהני שלוחי דידן ניהו או שלוחי דשמיא ולא אפשיטא התם אע"ג דהוה ליה למפשטה ממימריה דרב [ו]המנוגע דאמר בפ"ק דקדושין (דף כג:) דשלוחי דשמיא הוו משום דממתני' או ממתניתא הוה בעי למפשטה ולא ממימרא דאמוראה והא נמי דכוותה:

מתני'

ס"ש אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב וכו'. פרשתי למעלה (דף מח.): **אימא סיפא.** אדלייקת מריש דגרושין כהקמה דמו [דייק] מסיפא דכשתיקה דמו: **אי ריש דוקא.** דלא מצי למיתני גרושין משום דכהקמה דמו נסיב סיפא משום ריש דלא בעי למיתנא בסיפא גווני אחרנא אלא לאפוקינהו לגווני דריש. אי סיפא דוקא דלא מצי תני בסיפא גירושין משום דכשתיקה דמיין נסיב ריש משום סיפא דלא בעי למיתנא בריש אלא גווני [ה]דמצי לאפוקי להו בסיפא: **ס"ש נדרה והיא ארוסה וכו' ש"מ גרושין כשתיקה דמיין.** דכיון דקתני בו ביום על כרחין בלאיכא שמיעה עסקינן וקס"ד דשמיעה דארוס היא ולהכי תנא בו ביום לאשמועינן דגרושין כשתיקה דמיין דאי שמיעה דאב היא מאי רבותא כי קתני בו ביום: ודאיכא **בשלא שמע ארוס ושמע אב.** ומשום שמיעה דאב הוא דקתני בו ביום ולא לאשמועינן רבותא אלא דינא הכי הוא דכיון דאיכא שמיעה דאב דוקא בו ביום אבל למחר וליומא אחרינא לא: **ס"ש נדרה בו ביום וכו'.** וקס"ד דבארוסה עסקינן וקתני אין יכול להפר אלמא גרושין כהקמה דמיין והלכך על כרחך מתניתין דקתני בו ביום בשלא שמע ארוס ראשון ושמע אב עסקינן דאי שמע ארוס כיון שגרשה אפילו נתארסה בו ביום לא מצי מיפר: **אמרי הכא בנשואה עסקינן.** לעולם אימא לך דגרושין כשתיקה דמיין והכא הייטו טעמא משום דבנשואה עסקינן או בתמילה או בסוף ומש"ה לא מצי מיפר דאין הבעל מיפר בקודמין הלכך אי ארוסה בתחלה ונשואה בסוף היא לא מצי מיפר דאין הבעל מיפר בקודמין ואי נשואה בתחלה וארוסה בסוף היא נמי לא מצי מיפר דכיון שנשאת פקע ליה אב וארוס אינו יכול להפר אלא בשותפות. ונקט ליה לטעמא דאין הבעל מיפר בקודמין משום דהייטו טעמא מחמת שנפתלג לו אב דאי הכי בעל גרע מארוס בתמיה: ולענין הלכה כתב הרמב"ן ז"ל כיון דבעיין לא אפשיטא נקטינן לחומרא דגרושין כהקמה דמו והיכא דנדרה ושמע בעלה וגרשה ואהדרה ביומיה לא מצי מיפר לה. אבל הרשב"א ז"ל כתב דנהי דבעיין לא אפשיטא מהכא מתניתא דמייתי עלה אפשיטא לה ממימריה דשמואל דאמר לעיל (דף עח.) מגה ה"מ דארוס אחרון מיפר נדרים שנראו לראשון דאלמא קבלה מרביה דכי תנן במתני' בו ביום משום שמיעת ארוס נקט ליה ולא משום שמיעת אב וכיון דשמואל אמר הכי לא שכיחנן מאי דפשיטא ליה לשמואל משום מאי דאמתפקא להו בגמרא. וכי תימא ה"כ מ"ט לא [פשטינן] בעיין ממימריה דשמואל איכא למימר דממתני' או ממתניתא בעו למפשטה ולא ממימרא דאמוראה ודכוותה הא דבעיא לן לעיל בפ' אין המודר (דף לה:) הני כהני שלוחי דידן ניהו או שלוחי דשמיא ולא אפשיטא התם אע"ג דהוה ליה למפשטה ממימריה דרב [ו]המנוגע דאמר בפ"ק דקדושין (דף כג:) דשלוחי דשמיא הוו משום דממתני' או ממתניתא הוה בעי למפשטה ולא ממימרא דאמוראה והא נמי דכוותה:

מתני'

הכא בנשואה עסקינן. שהחזירה ונשאה: [ו]מהו שיפר בלא שמיעה. כגון שיש שמע נדרה לפלוני ואחר לא נדרה יהו מופרין והוא הדין דבאחר נמי מצי למנעו: **והא לא ששע.** אלמא דמהני הפרה בלא שמיעה: לבי שמע **הוא דשיפר.** פי' ה"ר אליעזר לבי שמע יפר לה והפרה דקתני בלא שמע לא מהניא מידי: **א"ב לא ששע למה לי למיסר.** וכי מאחר דהפרתו לא מהניא למה לי להפר קודם שמעו: **ומשני אוריתא דרבנן לאחרורי.** שמתוך שהיא שומעת הפרה יוצאה מפיו היא קטורה שכבר הם מופרין ואומרת לו כך וכך נדרתי ואז הוא מפר ומיהו לקמן נבי פלוגתא דר"מ ורבנן משמע דהפרה דאשונה מהניא מדקתאמר דלמת מעכירנא ההיא שעתא ולא אוכל להפר ומועיל הפרה דאשונה ועוד דאי צריך להפר כששמע לא הוי רבנן פליגי עליה הלכך נראה לי לפי שמע הוא דמפר לה כלומר לכשישמע תועיל הפרה שהפר כבר ומיהו בכל הספרים כתוב לקמן דאמר לפי שמעכנא והכא כתוב לפי שמע הוא דמפר ומשמע שצריך לומר הרי הם מופרין לכשישמע ובע"א לא תועיל הפרה לר"מ הלכך הויא נמי הפרה למפרע כיון שאמר כפירוש לכשישמע אבל הכא אומר לה אין האב אומר לה לכשאשמע שהרי היא עומדת מיד לעשות מרצונותו והפרה זו לא תועיל לנדרים שישמע אחר שעלה מרצונו ואף על גב שנדרה כשהיה ברצונו כיון דבאותה שעה לאו נר

מסורת הש"ס

(א) לעיל מח: ע. לקמן עח:, (ב) [ברכות כה. וש"נ], (ג) [לעיל כח: וש"נ], (ד) לקמן פט., (ה) [נטעין לה: וש"נ], (ו) [ל"ל הוא], (ז) [ע"כ שייך לדף הקודם], (ח) [שייך לע"ב].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ליתני נמי או שמע: (ב) רש"י ד"ה לי ריש וכו'. סיפא אי שמע: (ג) ר"ה א"נ סיפא דוקא וכו' כשתיקה דמו וכו' כל"ל ותיבת נמי נמחק:

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה **אי ריש** כו' דפצי לאאוכי להו בו'. ממנה לי הא א"נ ממני בריש שמע ושתק וגרשה בו ביום הר"מ לאפוקי בסיפא שמע ושתק וגרשה למחר וכמו דקתני כשתיה. וה' ליור עיני:

מוסף רש"י

בנשואה עסקינן. שנדרה כשהיא ארוסה וגירשה והחזירה שהכניסה לחופה ואין הבעל יכול להפר אע"פ שלא נתגרשה (ראמ"ה בשמו). דאין הבעל מיפר בקודמין. בנדרים שקנתו לנשואין (נישין לה:) דאותן נדרים שנדרה בבית אישה מיפר בעלה, אבל אם היו עליה נדרים קודם שנשאה כשהיתה ארוסה וכנסה לה מלי מיפר (ע"ל לז.).

תוספות

ליתני שמע וגירש. ומת בו ביום, מדלא תני הכי כו': **ליתני שמע וגירש.** ומת ביום שלאחריו דאין אב מיפר, מדלא תני הכי כו': **אלא מהא ליכ' למשמע.** דשמע ריש דווקא ומשמע סיפא דווקא ולא קמ"ל ריש אמיפא, דאי ריש דווקא דגירושי כהקמ' וכדין הוא דליתני בסיפא שמע וגירשה נסיב סיפא משו' ריש דבריש לא מצי למתני ליה, ואי סיפא דווקא דגירושי כשתיקה, וכדין הוא דבריש מצי למיתני שמע וגירש, משום סיפא לא נסיב לה לא מצי לה בריש: ת"ש נדרה והיא ארוסה ונתקדשה בו ביום. וס"ל מדנקט בו ביום מיירי שמע בע, וכשגירשה הרי קיים לי גירושי כהקמה.

עין משפט נר מצוה

ל א ב מיי' פי"ח מהל' נדרים הלכה עז סמג לאוין רמב עוש"ע יו"ד סימן רלד סעיף יא:

לא ג מיי' שם הלכה יא סעיף"ע שם סעיף יח:

לב ד מיי' שם פי"ב הלכה ח עוש"ע שם ובעיף כח:

פירוש הרא"ש

ואי תקשי לך למאי נקט ומתארסה בו ביום כיון שלא הספיק הבעל לשמוע וגרש לפרש דבו ביום למיתת הבעל קאי ולא לאיש הבעל ונרש הלכ לספר ביום מיתת הבעל דעתרוקנה רשות לאב ולבני חלק הבעל הוה ליה ביום שמיעה דעתה נתרוקנה לרשותו לספר לה: ושמע בעל וגירשה ואחדרה ביומיה. ובארוסה לחירי דאין הבעל מיפר בקודמין כדמסיקנא ובלא אהדרה נמי הוה מצי למימר דאי כשתיקה דמי נתרוקנה רשות לאב ומיפר ואפי' דנקט ואהדרה לאשמועינן דוקא דאהדרה ביומיה אבל אם עבר היום לא מצי מיפר אפי' הוי גרושין כשתיקה אע"ג דלא היתה מתחתו בסוף היום ומיהו ביגיעלמי דפרקין לא משמע הכי דגרים ביגיעלמי נבי פלוגתא דרבי יוסי בר"י ורבנן אי הפרת נדרים הוא מעת לעת או עד שתחשך דוקא שנתחתן ואזר לדבורו על דעתיה דרבי יוסי בר"י נתנין לו כ"ד שעות ולרבנן לעולם הוא מיפר והולך עד שיחזור לדבורו לפני שקיעת החמה מזר לדבורו לפני שקיעת החמה שעה אחת שוב אינו יכול להפר אלמא שעות מתחיל כפוף להפר אינן מן המנין: ו) **ואי אמרת** גירושין בשתיקה דמו. כיון דקא משיב כל הלדדין שיכול למצוא שנתרוקנה רשות לאב ליתני נמי לא שמע וגירש: **אי ריש דוקא.** ומדלא תנא ושמע וגירש אלמא גירושין כהקמה והיה ראוי לשנותו בסיפא: **אלא דנסיב ריש משום ריש.** פירוש אינו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com